

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง มุมมองของศาลต่อมาตรการทางเลือกในการคุมขังผู้หญิง

จัดทำโดย
นายภัทรศักดิ์ วรรณแสง
รหัส 280156

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ 1
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

ในยุคปัจจุบันประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสิ่งต่างๆ มากมาย ประชากรต้องดิ้นรนเพื่อแสวงหาปัจจัยต่างๆ มาใช้ในการดำรงชีพของตน จนบางครั้งถึงขนาดต้องมีการละเมิดต่อกฎหมาย ทำให้ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและในที่สุดก็ต้องถูกบังคับโทษเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยผ่านองค์กรในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ แน่แน่นอนว่าถ้ามองในแง่ของการกระทำแล้วบุคคลดังกล่าวมีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่เหตุผลที่ได้กระทำความผิดแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป ซึ่งตัวแปรที่สำคัญ คือ กฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ หรือกฎหมายสารบัญญัติ อย่างไรก็ตามก็ดีผู้เขียนเห็นว่าในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยมีเป็นจำนวนมากมีทั้งข้อดีและข้อเสีย เพราะกฎหมายบางฉบับดีแต่กลไกไม่เอื้ออำนวยต่อการทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรศาล

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนเปรียบเทียบหลักของความยุติธรรมกับหลักเศรษฐศาสตร์ว่าหลักความยุติธรรมมี 2 ประเภท เหมือนอย่างเช่นหลักเศรษฐศาสตร์ คือ ความยุติธรรมเชิงมหภาค (Macro Justice) ซึ่งพิจารณาในแง่ของตัวบทกฎหมายว่าปัจจุบันมีเพียงพอ และเหมาะสมหรือไม่ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ ความยุติธรรมเชิงจุลภาค (Micro Justice) เป็นเรื่องของการพิจารณาให้ความยุติธรรมในรายคดี ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรในกระบวนการยุติธรรมซึ่งถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญ นอกจากนั้นแล้วผู้เขียนจะชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันศาลได้ดำเนินการอย่างไรบ้างในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน ปัจจัยต่างๆ ที่ศาลได้นำมาประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี และมุมมองของศาลซึ่งเป็นผู้ใช้ผู้ตีความกฎหมายมีมุมมองต่อมาตรการทางเลือกในการคุมขังผู้หญิงอย่างไร เพื่อให้เกิดกลไกในการเอื้ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบต่อไป

มุมมองของศาลต่อมาตรการทางเลือกในการคุ้มครองผู้หญิง

แนวคิดเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนมีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในกฎบัตร Magna Carta (ค.ศ.1215) ซึ่งได้กล่าวถึงสิทธิของปัจเจกชนที่พระมหากษัตริย์ทรงสัญญาไว้ว่า “จะไม่มีเสรีชนคนใดถูกนำไปหรือจำขังหรือเนรเทศ หรือด้วยประการใดที่เป็นกำหนัดทำลาย... เว้นแต่ด้วยคำตัดสินที่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลจากชนชั้นของบุคคลดังกล่าวตามกฎหมายของแผ่นดิน” ซึ่งคำว่า “กฎหมายของแผ่นดิน” ได้ถูกแปลความหมายให้เป็นคำที่ใช้เพื่อคุ้มครองปัจเจกชนและจำกัดอำนาจของรัฐบาลตามกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ของอังกฤษ และตามความเข้าใจของชาวตะวันตกคำว่ากฎหมายของแผ่นดิน ก็ถูกตีความหมายเชื่อมโยงกับคำว่ากระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law) โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาคำว่า กระบวนการนิติธรรม มีปรากฏในกฎหมายหลายฉบับต่างๆ ของชาวอาณานิคม ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1600 และใน Petition of Rights of 1628 มีข้อีกว่าว่า “เสรีชนจะถูกจำคุกหรือกักขังเฉพาะโดยกฎหมายของแผ่นดิน หรือโดยกระบวนการนิติธรรม และมีใช้โดยการสั่งการพิเศษโดยปราศจากข้อหาของพระเจ้าแผ่นดิน”¹ การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยหลักการดังกล่าวได้มีการนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของแต่ละประเทศเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทำให้การใช้อำนาจของรัฐต้องมีการกำหนดขอบเขตไว้ มิให้รุกล้ำเข้าไปในแดนสิทธิของประชาชนมากเกินไป ซึ่งขอบเขตที่รัฐสามารถลดทอนเสรีภาพของประชาชนนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนรวม ดังนั้น การคุ้มครองถือว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยทั่วไปอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่รัฐใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสืบหาความจริงในคดี

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ กระบวนการนับแต่มีการกระทำความผิดอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากองค์กรต่างๆ ของรัฐไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละองค์กรดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ อันจะเห็นได้จากการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ไว้อย่างชัดเจน

เหตุผลที่มีการเรียกกันว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายหลักสามส่วนที่ต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นกระบวนการหรือเป็นระบบต่อกัน ในกระบวนการเดียวกันแต่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน บนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่ต่อเชื่อมกันและ

¹ วิชัย วิวิตเสวี “สิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม”, คำบรรยายเนติบัณฑิต, วันพฤหัสบดีที่ 27 พฤศจิกายน 2546, หน้า 134

ขับเคลื่อนด้วยองค์กรหลายองค์กรในบทบาทที่แตกต่างกันในวัตถุประสงค์ของกระบวนการเดียวกัน จึงเรียกว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา²

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในปัจจุบันนั้น จะพบว่ามีกฎหมายหลักๆ ที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่เป็นอาญาสารบัญญัติ ส่วนที่เป็นอาญาวิธีบัญญัติ และส่วนบังคับโทษ ดังนี้

กฎหมายอาญาสารบัญญัติ จะเป็นกฎหมายที่มีภารกิจในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม มีภารกิจในการปราบปรามและในการป้องกันการกระทำความผิดรวมตลอดทั้งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและในการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำซึ่งอาจได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา เป็นต้น

กฎหมายอาญาวิธีบัญญัติ มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะพิสูจน์ค้นหาความจริง และทำให้กฎหมายอาญามีผลบังคับได้อย่างจริงจัง ซึ่งได้แก่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายอาญาบังคับโทษ มีภารกิจในการบังคับโทษผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ โดยมุ่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วของบุคคลและคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎหมายอีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง

เมื่อกฎหมายทั้งสามส่วนทำงานอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ความมีประสิทธิภาพของภารกิจของกฎหมายอาญาก็จะเกิดขึ้นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์เช่นกัน กล่าวคือ คนกระทำความผิดจริงต้องถูกบังคับโทษ คนบริสุทธิ์ได้รับอิสรภาพ³

การคุมขังเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลประการหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันเป็นมาตรการบังคับอย่างหนึ่งในการที่จะนำตัวผู้ถูกดำเนินคดีอาญาซึ่งต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดให้เข้ามาอยู่ในอำนาจรัฐเพื่อประโยชน์บางประการในการดำเนินคดี การกำหนดให้มีมาตรการบังคับดังกล่าว นับเป็นผลเสียต่อผู้ถูกดำเนินคดีอาญาอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเสรีภาพ และชื่อเสียงที่อาจถูกล่วงละเมิดได้โดยง่าย แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าการดำเนินคดีอาญาไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้มีการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้เลย ด้วยเหตุนี้การคุมขังจึงเป็นมาตรการบังคับที่มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับผู้ถูกดำเนินคดีอาญา และรัฐในฐานะที่เป็นผู้บัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายจะต้องรักษาสถานภาพของการคุมขังดังกล่าวไว้ภายในขอบเขตและข้อจำกัดที่เหมาะสม แต่ด้วยเหตุที่การตัดสินใจในการบังคับใช้มาตรการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญาจะต้องเกิดจากการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานหรือศาลในการพิเคราะห์เพื่อหาจุดสมดุลระหว่างความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจรัฐกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะต้องเสียไป การใช้ดุลพินิจแต่ละครั้งจึงเป็นการแสดงออกถึงความขัดแย้งระหว่างความตั้งใจให้เกิดความเป็นธรรมกับความกดดันที่จะตอบสนองอย่างเฉียบพลันในการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญา เพื่อก่อให้เกิดความมีระเบียบของสังคม ดังนั้น ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่ารัฐจะต้องวางกรอบแห่งการใช้ดุลพินิจในการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญา โดยอาศัยแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการ

² ธาณี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, กรุงเทพฯ : วิญญูชน. 2553, หน้า 86

³ เรื่องเดิม, หน้า 86-87

คุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญาเป็นพื้นฐานในการสร้างมาตรฐานหรือเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับกรอบแห่งการใช้ดุลพินิจดังกล่าว ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกดำเนินคดีอาญาน้อยที่สุด⁴

หลักที่ว่ารัฐไม่อาจลงโทษผู้กระทำผิดโดยปราศจากการพิจารณาคดีอย่างถ่องแท้และด้วยความชอบธรรมนั้น ถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดตามหลักแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา และเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดข้อสันนิษฐานในคดีอาญาที่ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง (Presumption of innocence) ข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีขึ้นเนื่องจากแนวโน้มหรือความเป็นไปได้ของความผิดพลาดในการใช้มาตรการบังคับต่างๆ เพื่อนำตัวผู้ถูกกล่าวหาเข้ามาอยู่ในอำนาจรัฐ เช่น การจับ การคุมขัง เพราะมาตรการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินคดีอาญา ข้อสันนิษฐานดังกล่าวจึงเป็นวิธีการเรียกร้องให้รัฐสันนิษฐานผู้ถูกดำเนินคดีอาญาไว้เสียก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์จนสิ้นสงสัยและจะลงโทษผู้นั้นมิได้หากยังไม่บรรลุถึงข้อพิสูจน์นั้น

การคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญา จะเป็นการบ่อนทำลายความยุติธรรมและข้อสันนิษฐานนี้ได้ หากมีการบังคับใช้โดยมิได้นึกถึงความจำเป็นหรือโดยผิดพลาดประสงค์ ทั้งนี้ เพราะผลกระทบบางประการจากการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญา อาจล้ำเส้นแห่งการคุ้มครองบุคคลตามหลักแห่งข้อสันนิษฐานจนกลายเป็นการลงโทษได้ ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความสำคัญปกป้องคุ้มครองผู้ถูกดำเนินคดีอาญาตามข้อสันนิษฐานนี้ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งคดีถึงที่สุด ทั้งนี้ ด้วยการนำข้อสันนิษฐานนั้นมาใช้เป็นพื้นฐานแห่งการจำกัดอำนาจรัฐและวางกรอบการใช้ดุลพินิจเพื่อป้องกันมิให้มาตรการบังคับดังกล่าวเบี่ยงเบนกลายเป็นการลงโทษ

สำหรับวัตถุประสงค์ของการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญา แม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่มีแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกดำเนินคดีอาญา และมีการยกฐานะของผู้ถูกดำเนินคดีอาญาขึ้นเป็นประธานในคดีให้มีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย แต่ในการดำเนินคดีอาญายังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการบังคับ ซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินคดีอาญาเหล่านั้นอยู่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะถ้ารัฐไม่สามารถที่จะใช้มาตรการบังคับได้เลย การดำเนินการต่างๆ ต่อไปก็จะติดขัดหรืออาจไม่บรรลุผลได้ การใช้มาตรการบังคับจึงมีความจำเป็นโดยเหตุผลของตนเอง

การคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญานับเป็นมาตรการบังคับอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญและมีลักษณะพื้นฐานดังกล่าวเช่นเดียวกับมาตรการบังคับทางอาญาอื่นๆ ซึ่งโดยหลักการที่แท้จริงแล้ว การคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญานี้ถือเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันกับการจับ เพราะเป็นกระบวนการในการเอาตัวผู้ถูกดำเนินคดีอาญามาไว้ในอำนาจรัฐ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงเหตุแห่งความจำเป็นในแง่ที่ว่า หากไม่เอาตัวผู้นั้นไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานหรือการพิจารณาคดีของศาลแล้ว การดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานหรือการพิจารณาคดีของศาลนั้นจะไม่อาจกระทำได้เลย ซึ่งเหตุที่จะออกหมายจับกับเหตุที่จะคุมขังได้

⁴ ทวีวัฒน์ ธาราจันทร์, การชดใช้ค่าทดแทนโดยรัฐเนื่องจากการคุมขังอันเกิดจากความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540. หน้า 6

นั้นเป็นเหตุเดียวกัน คือ เหตุเกรงว่าผู้ถูกดำเนินคดีอาญานั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

เหตุแห่งความจำเป็นทั้งสองประการนี้ถือเป็นปรัชญาพื้นฐานเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดเป็นวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการคุมขังผู้ถูกดำเนินคดีอาญา ซึ่งนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และยังเป็นเงื่อนไขที่ป้องกันมิให้เกิดสถานะแห่งการลงโทษโดยกระบวนการอันเป็นการสอดคล้องกับแนวความคิดตามข้อสันนิษฐานในคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยศาล⁵

ถ้ากล่าวถึงเรื่องความยุติธรรม ผู้เขียนคิดว่าเราน่าจะมองเทียบเคียงกับแง่เศรษฐศาสตร์ที่มีทั้งหลักเศรษฐศาสตร์ในเชิงมหภาค และ หลักเศรษฐศาสตร์ในเชิงจุลภาค ในฐานะนักกฎหมาย ก็ต้องมองว่าความยุติธรรมมันมีเป็น 2 ระดับเช่นเดียวกันกับเศรษฐศาสตร์ คือ ความยุติธรรมในเชิงมหภาค (Macro Justice) และความยุติธรรมในเชิงจุลภาค (Micro Justice) นักกฎหมายต้องพิจารณา 2 มิติเช่นเดียวกัน มิติแรกก็คือ ในแง่ตัวบทกฎหมาย ต้องพิจารณาว่าในปัจจุบันตัวบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้นเพียงพอหรือไม่ นี่คือนิยามในเชิงมหภาค ส่วนในเชิงจุลภาค คือ การพิจารณาให้ความยุติธรรมในเชิงรายคดี ซึ่งพิจารณาโดยผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ซึ่งเป็นนักกฎหมายที่ปฏิบัติการภาคสนาม ในแง่ของตัวบทกฎหมายแยกเป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายแบบพิธี หรือที่เราเรียกกันในภาษากฎหมายว่ากฎหมายวิธีสบัญญัติ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง การสืบพยานสำหรับเหยื่อ คือ ผู้หญิง ผู้ต้องหาที่เป็นหญิงตั้งครรภ์ กับกฎหมายสารบัญญัติ เช่น กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญา เป็นต้น

มุมมองของศาลต่อมาตรการทางเลือกในการคุมขังผู้หญิง หากถามว่าใครเป็นคนเลือก ก็คงต้องตอบว่าศาลเป็นคนเลือก กล่าวคือ เลือกจะใช้วิธีการใดต่อการคุมขังผู้หญิง การเลือกที่จะใช้วิธีการใดเป็นการเลือกตามอำเภอใจหรือไม่ ก็ต้องตอบว่าไม่ใช่ การเลือกวิธีใดต้องมีกฎหมายรองรับ เพื่อให้ศาลทำงานได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ณ ปัจจุบัน ปัญหาผู้หญิงที่ต้องถูกจำกัดอิสรภาพ ขอแยกพิจารณาเป็น 5 ประเด็น

ประเด็นแรก คือ ผู้หญิงถูกจำคุก

ประเด็นที่สอง คือ ผู้หญิงถูกกักขัง อย่างเช่น คดีการพนัน ทำร้ายร่างกาย การพนันที่เป็นเจ้ามือ ก็มีการกักขังแทนจำคุก หรือที่ภาษากฎหมายเรียกว่า การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทน

ประเด็นที่สาม คือ การกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งมีกฎหมายบางฉบับมีโทษปรับจำเลยเป็นเงินหลายแสนบาท แล้วก็กักขังแทนค่าปรับวันละ 200 บาท การดำเนินการเกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับศาลมีแนวโน้มจะใช้วิธีการยึดทรัพย์สินจำเลยแทนค่าปรับ

ประเด็นที่สี่ คือ การชั่งระหว่างการพิจารณา

ประเด็นที่ห้า คือ กรณีอื่นๆ คำว่า *กรณีอื่นๆ* หมายถึง ไม่ได้เป็นการจำคุก ไม่ได้เป็นการกักขัง แต่เป็นกรณีอื่น เช่นว่า การกักตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามกฎหมายพิเศษ เช่น

⁵ เรื่องเดิม, หน้า 7-16.

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551 หรือพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กรณีที่มีการรอส่งพวกโรฮิงญาไปต่างประเทศ หรือว่ากรณีพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกควบคุมตัว ไม่จำเป็นต้องแจ้งข้อหา อันนี้เป็นกรณีที่แสดงให้เห็นว่าภาพของกฎหมายไม่ยากให้เห็นว่าการคุมขังผู้หญิงไม่มีแต่เฉพาะจำคุก แต่มีหลายภาคส่วน

ที่นี่ย้อนกลับมาพิจารณาว่า ศาลมีทางเลือกอย่างไรหรือไม่ในการในการคุมขังผู้หญิง ผู้เขียนเห็นว่า เรามีกฎหมายที่เราใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 30 วรรคสอง ซึ่งเป็นมาตราที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนทั่วไป ไม่เฉพาะผู้หญิง เราคงเคยเห็นตำรวจจับกุมผู้ต้องหาถ่ายภาพ เช่น ผู้ต้องหาถูกจับในข้อหากระทำอนาจาร ผู้หญิง กล่าวคือ จับผู้หญิงแล้วก็เอากลืนเข้าไปในปากของผู้หญิง แล้วผู้หญิงก็กั๊กลิ้นของเขาขาด ท่านคงเห็นภาพตำรวจจับผู้ต้องหาอำปากให้ถ่ายภาพ อันนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรา ไม่เกิดขึ้นในบ้านคนอื่นเขา เพราะฉะนั้นกฎหมายที่มันเกิดขึ้นในปัจจุบันกฎหมายมีปัญหาหรือ ผู้ปฏิบัติมีปัญหา ในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ ศาลมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี ภายใต้กฎหมาย เพราะฉะนั้นเมื่อสภาออกกฎหมายมาศาลก็ต้องปฏิบัติตาม บางครั้งกฎหมายไม่เป็นธรรม เช่น พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 เป็นต้น หรือว่าเมื่อไหร่ก็ตามที่รัฐสภาต้องการให้ศาลลงโทษจำคุกก็จะพยายามให้เขียนกฎหมายขึ้นต่ำให้มีโทษขั้นต่ำ เพื่อตัดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษหรือพักการลงโทษ เหล่านี้มันเป็นกฎหมายที่มันแทรกซึมที่เป็นการแทรกแซงการใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าศาลทำไม่ลงโทษจำคุกไม่ปราณีกับจำเลย ก็เพราะข้อกฎหมายเขียนไว้อย่างนั้น ศาลก็มีมาตรการของศาลโดยใช้มาตรการรอกการลงโทษ แต่ว่าภายใต้คำแนะนำประธานศาลฎีกาว่าด้วยการกำหนดมาตรการรอกการลงโทษก็ทำได้แต่เฉพาะคดีที่มีข้อหาไม่ร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งในส่วนนี้เป็นเรื่องของการทำงานของศาล

สรุปประเด็นที่ศาลได้ดำเนินการเป็นข้อๆ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการรอกการลงโทษ พ.ศ.2555 มีเงื่อนไขการรอกการลงโทษ คำว่า *รอกการกำหนดโทษ* หมายความว่า ในคดีอาญาที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ศาลจะใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกได้ เช่น รอกการลงโทษจำคุก หรือว่ารอกการกำหนดโทษ อันนี้เป็นเรื่องการรอกการกำหนดโทษ ดังนั้นคำแนะนำของประธานศาลฎีกาดังกล่าวไม่ได้จำกัดใช้กับผู้หญิงเท่านั้น แต่เป็นการใช้ในคดีอาญาทั่วไปที่มีโทษไม่ร้ายแรง แต่ก็มีเงื่อนไข คือไม่ใช่จะมีการรอกการกำหนดโทษแล้วไม่มีมาตรการใดเลย โดยประธานศาลฎีกาออกคำแนะนำว่าจะต้องมีมาตรการ เช่น ให้มีการขอใช้ค่าเสียหาย ให้จำเลยไปพบแพทย์ จิตแพทย์ หรือนักสังคมสงเคราะห์ ถ้าออกนอกจากพื้นที่ หรือว่าให้คนหนึ่งที่ไม่ใช่บุคคลที่ไม่ใช่พนักงาน เช่น ให้พระ อาจารย์ต่างๆ ให้คำตักเตือนได้ หรือให้ทำศาสนกิจตามความเหมาะสมตามลัทธิศาสนาของตัวเอง อันนี้เป็นมาตรการประธานศาลฎีกาที่เป็นมาตรการที่แทนการจำคุกได้ แต่ย้ำว่าเป็นมาตรการที่ใช้กับโทษไม่ร้ายแรงเท่านั้น

ประการที่สอง ตามข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร (Bangkok Rules) ข้อที่ 61 - 64 นั้น ศาลได้ดำเนินการอยู่แล้ว ยกตัวอย่าง คำพิพากษาศาลอาญา เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2555 ศาลอาญาได้อ่านคำพิพากษาคดีทำร้ายร่างกาย พนักงานอัยการฟ้องแม่บ้านชาวอานาจเจริญ ฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โจทก์ฟ้องว่า วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 จำเลยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับสามีที่ไม่จดทะเบียนสมรสมีบุตรสาวสี่ขวบอยู่ด้วย โดยจำเลยซึ่งเป็นผู้หญิง โดยจำเลยซึ่งเป็นผู้หญิงจะกลับไปต่างจังหวัดเพราะเบื่อหน้าที่ต้องทะเลาะ ฝ่ายสามีไม่ยอมเข้ามาทำร้าย จำเลยใช้มีดปอกผลไม้แทงเข้าหัวใจ ทำให้สามีเสียชีวิต จำเลยให้การรับสารภาพ ซึ่งโดยทั่วไปคดีฐานทำร้ายร่างกายโดยทั่วไปถือเป็นการกระทำที่เป็นการป้องกันเกินความจำเป็นเกินสมควรแก่เหตุปกติอย่างไรก็ตามจำคุกโดยไม่รอ แต่เนื่องจากในคดีนี้ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 290 วรรคแรก ให้จำคุก 4 ปี คำรับสารภาพเป็นประโยชน์กับการพิจารณาลดโทษ 2 ปี อย่างไรก็ตามเมื่อพิเคราะห์รายงานการสืบเสาะและพินิจ เห็นว่าจำเลยและผู้ตายอยู่กินกันมานาน 8 ปี ขณะเกิดเหตุได้มีเรื่องทะเลาะกัน ซึ่งเป็นเรื่องภายในครอบครัว และผู้ตายเข้ามาทำร้าย ผลัก กระจกจำเลยล้มกระแทกพื้นหลายครั้งก่อน จำเลยอยู่ในสภาวะกดดัน และจำเลยมีภาระต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรสาวอีก ประกอบกับจำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน จึงให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร (Bangkok Rules) ข้อที่ 61 - 64 เพราะฉะนั้นถือว่าศาลได้ดำเนินการตามมาตรการทางเลือกในการคุมขังผู้หญิงอยู่แล้ว แต่มีข้อสังเกตว่านักนิติบัญญัติควรทบทวนกฎหมายสารบัญญัติบางฉบับที่ไม่เป็นธรรม เช่น ในเรื่อง ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มีเฉพาะประเทศไทยเท่านั้นที่เอาอิสรภาพของคนเป็นหลักประกันนี้ การออกเช็คโดยเจตนาไม่ใช้เงิน หากจะเป็นความผิดอาญาก็คงเป็นเพียงความผิดฐานฉ้อโกงโดยมีเจตนาทุจริตออกเช็คคือออกเช็คเอาของเขามา อันนี้เป็นเรื่องฉ้อโกงธรรมดา ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534หรือกฎหมายบางเรื่องที่ไม่เป็นธรรม เช่น พนักงานอัยการฟ้องจำเลยในความผิดนำเข้ายาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยจำเลยนำยาเสพติดมาจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเฮโรอีนน้ำหนักเพียง 1 กรัม ข้ามฝั่งไทยมาและถูก ตำรวจจับ อัยการฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนำเข้ายาเสพติดประเภทหนึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโทษประหารชีวิตสถานเดียว จำเลยให้การรับสารภาพ โดยศาลตัดสินจำคุก 33 ปี 4 เดือน ทั้งที่มียาเสพติดจำนวนน้อย ดังนั้นกฎหมายเหล่านี้มิได้เน้นเฉพาะผู้หญิง เพียงแต่ว่าผู้หญิงเป็นเพียงภาคส่วนหนึ่ง เท่านั้น

ประการที่สาม เรื่องสมานฉันท์

กระบวนการสมานฉันท์นั้น โดยหลักแล้วควรจะมีทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมในห้องสมานฉันท์ เช่น อัยการ ผู้เสียหาย จำเลย ในสหรัฐอเมริกาการประกันตัวเป็นเรื่องที่พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่รายงานต่อศาล ศาลก็จะเรียกคนในสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น จำเลยถูกฟ้องฐานข่มขืน ศาลก็จะเรียกผู้เสียหายเข้ามาในห้องลับ ศาลก็จะเรียกคนในชุมชน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ชาวบ้าน มาสอบถามว่าศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย

มีสิทธินั้นจะมีปัญหาอะไรหรือไม่ แจ้งให้ทราบ รายงานการสืบเสาะมาว่าปล่อยไปแล้วมีปัญหาอะไรบ้าง จะเห็นได้ว่ากรณีนี้เป็นกระบวนการก่อนพิพากษา ซึ่งกระบวนการสืบเสาะและพินิจของเราเป็นกระบวนการภายหลังจากที่เสร็จการพิจารณาแล้ว เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการสมานฉันท์เป็นเรื่องที่ถูกต้อง สรุปว่ากระบวนการสมานฉันท์เป็นเรื่องของการอ่านอธิบายฟ้องให้จำเลยเข้าใจสิทธิและหน้าที่ ประกอบการตัดสินใจที่จำเลยต้องให้การตัดสินใจด้วยความสมัครใจ และบริสุทธิ์ใจไม่ผิดหลง

ประการที่สี่ ก็คือเรื่องโดยหลักทฤษฎีของกระบวนการทางเลือกแทนการคุมขังผู้หญิง (alternative to sentencing) มันเป็นกระบวนการทางเลือกในการฟังคำพิพากษา ซึ่ง alternative to sentencing เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ alternative justice ซึ่งอาจจะ เป็นภาพกว้าง แต่โดยหลักแล้วกระบวนการ alternative to sentencing เป็นกระบวนการ หลีกเลี่ยงการลงโทษระยะสั้น ซึ่งให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดวิธีการลงโทษที่เราเรียกว่าเป็น วิธีการลงโทษระดับกลาง (intermediate punishment) ซึ่งคำว่า การลงโทษระดับกลางนั้น หมายความว่ากระบวนการลงโทษก็สืบเนื่องมาจากว่าเราต้องการลงโทษจำคุกเพราะต้องการกัน คนเข้าสู่สังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหลังจากจัดการแล้วก็ส่งคนนั้นเข้าสู่สังคม กระบวนการ กันคนสู่สังคมไม่จำเป็นต้องส่งเข้าคุกอย่างเดียว ดังนั้นกระบวนการนั้นเป็นวิธีการจัดระบบ intensive prevention ติดตามอย่างใกล้ชิด เช่น การกักขังในบ้าน หรือ electronic monitoring ที่กรมคุมประพฤติกำลังทำอยู่ เป็นต้น อันเป็นการสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ ไม่จำเป็นต้องส่งคนเข้าไปในคุก เราต้องการกันคนเหล่านั้น ออกจากสังคมชั่วคราวเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นศาลยุติธรรมได้ดำเนินกระบวนการพิจารณา พิพากษาคดีภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางเลือก ในการที่ศาลจะนำมาใช้ในการคุมขังผู้หญิงจะต้องมีกฎหมายรับรองไว้ ดังนั้น ผู้เขียนขอ ยกตัวอย่างคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ที่ได้คำนึงถึงหลักการที่กล่าวมาข้างต้น คือ **คดีอาญา หมายเลขแดงที่ 9894/2555** คดีนี้พนักงานอัยการฟ้องผู้หญิงเป็นจำเลยในความผิดต่อ พระราชบัญญัติการพนัน คดีนี้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิด ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มาตรา 12(1) พิพากษาให้จำคุกจำเลยเป็นเวลา 2 เดือน โดยไม่มีเหตุที่จะรอกการลงโทษจำเลย เนื่องจากจำเลยเป็นเจ้าของร้านรับใช้ซึ่งประกอบ อาชีพอย่างผิดกฎหมายโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน เป็นการมอมเมาประชาชนให้มีการ เล่นการพนัน จำเลยอุทธรณ์ ซึ่งศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงแล้วสรุปคดีไม่น่าเชื่อว่าจำเลยจะเป็นเจ้ามือรายใหญ่ตามที่หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสมควร ทุ่มเท สรรพกำลังปราบปรามจับกุมดำเนินคดีอย่างเต็มที่และจริงจังดังเช่นผู้มีอิทธิพลหรือองค์กร อาชญากรรมสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการพนันหรือบายมุข หรือความผิดที่กระทำด้วยความรุนแรงอื่นๆ พฤติการณ์แห่งคดีจึงไม่ร้ายแรงนัก นอกจากนั้นแล้ว ศาลอุทธรณ์ยังได้ให้เหตุผลต่อไปอีกว่า โดยเหตุที่คดีอาญานั้นมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ

1. การแก้แค้นทดแทน
2. การข่มขู่ยับยั้ง
3. การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และ
4. การตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม

ซึ่งผลของคำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำคุกนอกจากทำให้ผู้ต้องโทษหมดสิ้นซึ่งอิสรภาพแล้ว การถูกจำกัดเสรีภาพดังกล่าวยังก่อให้เกิดผลกระทบจากการต้องโทษจำคุกตามมาอย่างมาก ทั้งต่อตัวผู้ต้องโทษเองและต่อสังคม นับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะใช้เรือนจำเป็นสถานที่เพื่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยสามารถสรุปผลกระทบได้ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อต้องถูกจำกัดเสรีภาพทำให้ผู้ต้องโทษขาดโอกาสในการประกอบอาชีพจะทำให้ฐานะของผู้ต้องโทษยากจนลงเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษและครอบครัว หากผู้ต้องโทษเป็นหัวหน้าครอบครัวอันเป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว ย่อมเสมือนเป็นการลงโทษแก่บุคคลอื่นซึ่งไม่ได้กระทำความผิดด้วย นอกจากนี้ยังกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศที่รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างเรือนจำให้เพียงพอแก่ผู้ต้องโทษ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมากจนเกินมาตรฐานความจุของเรือนจำตามระบบสากล การจัดหาอุปกรณ์ การฝึกอบรม การจัดสวัสดิการต่างๆ ตลอดจนขาดอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีไม่เพียงพอต่อการดูแลผู้ต้องโทษ เป็นต้น

2. ผลกระทบทางสังคม กล่าวคือ การถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับตัวผู้กระทำความผิดคืนสู่สังคมเข้ากับสิ่งแวดล้อมเมื่อผู้นั้นได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ถูกลงโทษเป็นเวลานาน เนื่องจากการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำจะไม่รู้เห็นถึงความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นผลทำให้ผู้ต้องโทษกลายเป็นคนล้าหลังไม่ทันยุคสมัยของสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่ ขาดความมั่นใจในตนเอง และการอยู่ร่วมกันภายในเรือนจำเป็นโอกาสทำให้ต้องถูกบังคับหรือจำยอมคบหาสมาคมกับผู้กระทำความผิดติดนิสัย ทำให้ผู้ต้องโทษอาจได้รับการถ่ายทอดสิ่งที่ไม่ดีร้ายไปมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลา ก่อนที่ผู้นั้นจะได้รับโทษจำคุก และ

3. ผลกระทบต่อตัวผู้ต้องโทษจำคุกซึ่งสามารถพิจารณาได้ 2 ช่วง คือ ช่วงที่อยู่ในระหว่างการได้รับโทษภายในเรือนจำและช่วงภายหลังที่ได้รับการปล่อยตัวแล้ว โดยในขณะที่ผู้ต้องโทษต้องถูกจำกัดเสรีภาพนั้นจะทำให้คุณลักษณะประจำตัวของความเป็นคนเสื่อมคลายลงชื่อเสียงของบุคคลนั้นเสื่อมลงในสายตาของผู้อื่น ทำให้ผู้ต้องโทษเกิดความกดดันทางจิตใจและอารมณ์ ต้องถูกรังเกียจจากสังคมนอกเรือนจำ ทำให้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความเป็นอิสระและเสรีภาพส่วนตัว เนื่องจากมีกฎระเบียบจำนวนมากและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ การควบคุมดูแลอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความแออัดภายในเรือนจำจะสร้างความตึงเครียดมากขึ้น ผู้ต้องโทษมักมีแนวโน้มก้าวร้าวหยาบกระด้างและขมขื่น ซึ่งอาจเกิดการใช้กำลังรุนแรงได้ง่าย

ส่วนผลกระทบต่อตัวผู้ต้องโทษภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระแล้ว ประการแรก คือ การถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่ว เป็นมลทินติดตัวไปตลอด เป็นบุคคลอันตรายไม่เป็นที่ต้องการของสังคมและได้รับการปฏิบัติจากสังคมอย่างผู้เสื่อมเกียรติ ทำให้เป็นการยากแก่

ผู้ต้องโทษที่จะดำรงชีวิตได้โดยปกติสุขในสังคมภายหลังพ้นโทษ การแสวงหาอาชีพหรือการงาน ทำเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวมักได้รับการปฏิเสธไม่รับเข้าทำงาน แม้ในหน่วยงานของรัฐเอง ก็ยังมีข้อจำกัดสำหรับผู้ต้องโทษในการเข้าดำรงตำแหน่ง นอกจากนี้ผลเสียของการต้องโทษจำคุก นั้นยังมีผลถึงชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล บิดา มารดา พี่น้อง โดยเฉพาะบุตรของผู้พ้นโทษอาจ กลายเป็นเด็กมีปัญหา ความกดดันต่างๆ ทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดขึ้นได้ เห็นได้ว่า แม้ตัวผู้กระทำความผิดนั้นจะได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจำคุกแล้ว แต่หากสังคมที่แวดล้อมตัว ผู้นั้นมีได้ยอมรับและให้โอกาสในการกลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง สิ่งนี้จะเป็นการทำร้ายจิตใจและ สร้างความเจ็บปวดต่อผู้นั้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุดต่อไป การพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดในการ จำคุกเสรีภาพด้วยการจำคุกจึงควรจำกัดครั้งคราวต่อบุคคลที่เป็นภัยอันตรายอย่างร้ายแรงต่อ ความผาสุกของสังคมเท่านั้น หากไม่มีจำต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และต่อตัว ผู้ต้องโทษจำคุกแต่อย่างใดไม่ ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ประกอบกับได้ ความว่า จำเลยมีอายุ 37 ปี และมีบุตรสาว 1 คน อายุไม่ถึง 1 ขวบ ขณะที่กระทำความผิด การ จำคุกในระยะเวลาสั้นเพียง 2 เดือน ดังกล่าวไม่น่าจะก่อให้เกิดผลดีในการแก้ไขหรือปรับปรุง พฤตินิสัยของจำเลย หากแต่จะก่อให้เกิดผลเสียยิ่งกว่าดังเหตุผลที่กล่าวมา สมควรให้โอกาส แก่จำเลยในการใช้ชีวิตอยู่นอกเรือนจำ เพื่อการปรับปรุงตนเป็นพลเมืองดีตลอดจนเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรและบุคคลในครอบครัว อีกทั้งยังเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และมาตรการที่มีใช้การคุมขัง สำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders, the Bangkok Rules) ซึ่งที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 65 (65th United Nations General Assembly UNGA) เพิ่งได้ให้ความเห็นชอบข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 ที่ผ่านมานั้นเป็นจุดเริ่มต้นของประกายในการสร้างความตระหนักความเข้าใจถึง ปัญหาสิทธิมนุษยชนในกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ในระดับสากลตามข้อ 61 โดยมี สาระสำคัญว่า “เมื่อพิพากษาผู้กระทำความผิดหญิง ศาลจักต้องมีอำนาจในการพิจารณาเหตุ บรรเทาโทษ เช่น การไม่มีประวัติอาชญากร และความไม่รุนแรงที่สัมพันธ์กัน และลักษณะของ การกระทำความผิดทางอาญา ควบคู่ไปกับภาระหน้าที่ของผู้หญิงในการดูแลครอบครัวและ ภูมิภาคหลังทั่วไป” (When sentencing women offenders, courts shall have the power to consider mitigating factors such as lack of criminal history and relative non-severity and nature of the criminal conduct, in the light of women’s caretaking responsibilities and typical backgrounds.) แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้หลบจำ เมื่อจำเลยได้ กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเพราะมุ่งหวังประโยชน์ในทางทรัพย์สิน จึงสมควรใช้มาตรการ ลงโทษในทางทรัพย์สินแทนการลงโทษจำคุกด้วยการลงโทษปรับในอัตราสูงสุดตามที่กฎหมาย บัญญัติโดยศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปรับจำเลย 5,000 บาท อีกสถานหนึ่งลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้ว คงปรับ 2,500 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี นับแต่วันอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก 2 เดือน ต่อครั้งเป็นเวลา 1 ปี ตาม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 29, 30

ในท้ายที่สุดผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายมีทั้งข้อดีและข้อเสีย กฎหมายบางฉบับดีเพียงแต่
กลไกไม่เอื้ออำนวย ในเรื่องผู้ใช้ผู้ตีความกฎหมายจึงเป็นเรื่องสำคัญ นอกจากนี้คนในสังคมทุกคน
ก็ต้องมีส่วนร่วมในการเสนอและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในส่วนของคนทำงานทั้งศาล อัยการ
ตำรวจ ราชทัณฑ์ ความยุติธรรมในเชิงจุลภาคนั้นเป็นเรื่องสำคัญโดยควรพิจารณาว่าในแต่ละคดี
เมื่อวิเคราะห์ลงไปลึกแล้วเป็นอย่างไรบ้าง เราดูแต่ว่าคดีนี้เสร็จปีหนึ่งๆ ตำรวจ อัยการ ศาลทำ
คดีเสร็จตัวเลขเท่าไร เราดูแต่ตัวเลข เราไม่ไปดูเนื้อหาเลย เพราะฉะนั้นผู้เขียนเห็นว่า
ความยุติธรรมในเชิงจุลภาค เป็นเรื่องที่สำคัญ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีหลัก
ในการทำงานอย่างเป็นระบบที่ร่วมมือกันเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมและความผาสุกของประชาชนสืบไป